Edgar Allan Poe

Metzengernstein

Pestis eram vivus — moriens tua mors ero.
Martin Luther

Groaza şi fatalitatea au stăpânit în toate timpurile. Pentru ce să datez, deci, întâmplările pe care vreau să vi le povestesc? E de ajuns să vă spun că, în vremurile despre care vorbesc, dăinuia în ţinuturile Ungariei o puternică, deşi tăinuită, credinţă în doctrina metempsihozei. Asupra doctrinei în sine — adică asupra falsităţii sau posibilităţii adevărului ei — n-aş voi să mă pronunţ. Susţin, totuşi, că mare parte din neâncrederea noastră (după cum o spune La Bruyère, referindu-se la toate nefericirile noastre) „vient de ne pouvoir etre seuls".

Existau însă în superstiţiile ungureşti câteva lucruri care ţineau direct de absurditate. Ei, ungurii, se deosebeau mult de maeştrii din Orient. Astfel, „sufletul" — spun ei — şi acum dau cuvântul unui subtil şi inteligent cunoscător parizian — „ne demeure qu'une seule fois dans un corps sensibile: au reste — un cheval, un chien, un homme même, n'est que la ressemblance peu tangible de ces animaux".

Familiile Berlifitzing şi Metzengernstein erau vrăjmaşe de veacuri întregi. Niciodată două case atât de ilustre n-au fost înveninate de o duşmănie atât de cruntă. Pricina acestei vrăjmăşii va trebui, pare-se, căutată într-o veche profeţie — „Un nume glorios va cunoaşte o cumplită prăbuşire, atunci când, ca un călăreţ suit pe cal, natura pieritoare a familiei Metzengernstein va învinge nemurirea familiei Berlifitzing".

Desigur, cuvintele în sine aveau prea puţin înţeles, sau chiar nici unul. Dar pricini mărunte au dus — şi nu de prea multă vreme — la urmări bogate în evenimente. Cele două case, care aveau domenii învecinate, exercitau de multă vreme o influenţă rivală în treburile unui guvern frământat. Pe deasupra, după cum se ştie, vecinii apropiaţi sânt rareori prieteni, şi membrii familiei Berlifitzing puteau privi de la înaltele contraforturi ale castelului lor drept în ferestrele palatului Metzengernstein.

Măreţia seniorială pe care o vedeau acolo nu era câtuşi de puţin menită să potolească simţămintele irascibile ale Berlifitzingilor,

Mercier, în L'an deux mille quatre cent quarante (Anul două mii patru sute patruzeci), susţine cu seriozitate doctrina metempsihozei, iar J.D'Israeli afirmă că „nici un sistem nu este atât de simplu şi de accesibil înţelegerii". Se spune că şi colonelul Ethan Allen, „fiul Muntelui Verde", ar fi fost un serios adept al metempsihozei, mai puţin bogat şi de obârşie mai târzie. Nu e, deci, de mirare că profeţia, oricât de lipsită de înţeles ar fi părut, a izbutit să genereze şi să întreţină discordia dintre două familii sortite vrăjmăşiei prin toate impulsurile unei pizme ereditare. Profeţia părea că lasă să se înţeleagă, dacă într-adevăr lăsa ceva să se înţeleagă, triumful final al familiei mai puternice, ceea ce nu putea, fireşte, să nu întreţină cele mai amare resentimente în rândurile familiei mai slabe şi mai puţin influente.

Wilhelm, conte Berlifitzing, deşi coborâtor dintr-o nobilă spiţă, era la vremea povestirii noastre un bătrân schilod şi destul de pierit, singura lui energie găsindu-şi expresia într-o îndârjită şi înveterată aversiune faţă de familia rivalului său, ca şi într-o afecţiune atât de pătimaşă faţă de cai şi de vânătoare, încât nici beteşugurile, nici vârsta înaintată, nici slăbiciunea minţii nu-l puteau împiedica să caute zilnic aventurile şi primejdiile vânătorii.

Frederick, baron Metzengerstein, era dimpotrivă încă nevârstnic. Tatăl său, ministrul G., murise de tânăr, iar maică-sa, Doamna Maria, îl urmase curând. Frederick împlinise abia optsprezece ani. La oraş, vârsta de optsprezece ani nu durează prea mult, dar într-o pustietate — în imensitatea pustietăţii acelui vechi domeniu — pendulul vibrează cu un înţeles mai profund.

Datorită unor împrejurări legate de felul cum fusese administrat domeniul, tânărul baron intră în stăpânirea întinselor sale proprietăţi chiar de la moartea tatălui său. Rareori vreun nobil din Ungaria a mai posedat asemenea domenii. Avea castele nenumărate. Cel mai mare ca splendoare şi întindere era Palatul Metzengernstein. Hotarele pământurilor sale nu fuseseră niciodată statornicite cu precizie, dar ca să înconjori parcul cel mai mare trebuia să umbli vreo cincizeci de mile. Nu era greu de presupus ce soartă va avea uriaşa moştenire în

mâinile unui proprietar atât de tânăr, cu o fire bine cunoscută. Şi într-adevăr, în numai trei zile, moştenitorul îl întrecu chiar şi pe Irod în dezmăţ, depăşind cu mult aşteptările celor mai înflăcăraţi ciraci ai săi. Orgii ruşinoase, nelegiuiri sfruntate, cruzimi nemaiauzite dădură curând vasalilor săi să înţeleagă că nici cea mai servilă supunere din partea lor, şi nici un scrupul de conştiinţă din partea lui nu îi vor putea apăra de ghearele necruţătoare ale acestui mic Caligula. În noaptea celei de-a patra zile, grajdurile castelului Berlifitzing fură cuprinse de flăcări, şi toţi vecinii adăugară focul lungului şir al fărădelegilor şi grozăviilor făptuite de baron.

Dar în timpul zarvei pricinuite de această întâmplare, tânărul nobil şedea, părând cufundat în gânduri, într-o încăpere vastă şi pustie de la catul de sus al palatului Metzengernstein. Tapiţeria bogată, deşi ponosită, atârnând mohorâtă pe pereţi, reprezenta figurile fantastice şi maiestuoase ale atâtor iluştri strămoşi. Ici — preoţi înveşmântaţi în odăjdii bogate şi înalţi demnitari, stând nestânjeniţi în faţa autocratului şi suveranului, se împotriveau dorinţelor unui rege efemer sau opuneau supremaţia papală sceptrului rebel al vrăjmaşului. Colo — staturile înalte şi întunecate ale prinţilor Metzengernstein, călări pe cai voinici, călcând în picioare leşurile duşmanilor căzuţi, făceau să tresară, prin expresia lor viguroasă, inimile cele mai neânfricate. Iar dincolo — feţe albe, cu expresii voluptuoase, ale unor domniţe din vremuri apuse, plutind parcă pe unda unui dans ireal, în acordurile unor melodii imaginare.

Şi în timp ce baronul asculta — sau se prefăcea că ascultă — vuietul' tot mai puternic ce se ridica dinspre grajdurile familiei Berlifitzing, ori poate că plănuia o ispravă nouă, mai hotărâtă, mai îndrăzneaţă — ochii îi căzură fără voie pe un colţ al tapiseriei, unde se vedea imaginea unui cal uriaş, de o culoare nefirească, ce aparţinuse unui strămoş maur al rivalului său. Calul se afla în prim-planul desenului, nemişcat ca o statuie — în timp ce, mai în fund, stăpânul său învins cădea sub pumnalul unui Metzengernstein.

Dându-şi seama ce anume cercetau, fără voie, ochii săi, pe buzele lui Frederick flutură o expresie diabolică. Nu-şi întoarse însă privirea. Nu putea să înţeleagă neliniştea copleşitoare care părea că i se aşterne ca un giulgiu peste simţuri. Cu greu îşi putea împăca simţămintele nelămurite, ca de vis, cu

certitudinea că era treaz. Şi cu cât privea mai mult, cu atât vraja îl absorbea — cu atât i se părea cu neputinţă să-şi mai ia vreodată privirea de la tapiseria ce-l vrăjea. Dar cum vuietul de afară părea să crească şi mai mult, îşi întoarse cu o sforţare silită privirea către strălucirea roşiatică a luminii ce pătrundea prin ferestre, venind de la grajdurile în flăcări.

După o clipă însă, după o singură clipă, privirea i se întoarse din nou, mecanic, asupra tapiseriei de pe perete. Dar, spre uimirea şi groaza sa de nespus, capul uriaşului cal îşi schimbase între timp poziţia. Grumazul animalului, până atunci aplecat, cu durere parcă, spre trupul prăbuşit al stăpânului, era acum întins drept spre baron. Ochii, a căror privire nu se vedea înainte, aveau acum o expresie omenească, hotărâtă, strălucind totodată de un roşu aprins, neobişnuit; iar gura deschisă a calului întărâtat lăsa să i se vadă toţi dinţii, sepulcrali şi dezgustători.

Încremenit de spaimă, tânărul baron se îndreptă spre uşă. Când o deschise, un fulger de lumină roşie străbătu camera, adunându-se într-o imagine cu un contur precis, pe tapiseria care parcă prinsese viaţă; şi baronul se înfiora oprindu-se o clipă în prag — văzând că imaginea lua exact înfăţişarea şi umplea precis conturul ucigaşului neânduplecat şi triumfător al maurului Berlifitzing.

Pentru a-şi uşura apăsarea inimii, baronul se grăbi să iasă afară. În faţa intrării principale a palatului, dădu peste trei grăjdari, care cu multă greutate, primejduindu-şi viaţa, abia izbuteau să înfrâneze salturile şi zbuciumul unui cal gigantic, roşu ca focul.

— Al cui e calul ? Unde l-aţi găsit ? întrebă tânărul baron cu o voce iritată şi răguşită, văzând că misteriosul cal din camera tapisată semăna leit cu furibundul animal din faţa lui.

— Este al înălţimii voastre, stăpâne, răspunse unul dintre grăjdari. Nimeni altul, cel puţin, nu-l cere. L-am prins pe când ieşea în goană, fumegând şi înspumat de furie, din grajdurile în flăcări ale castelului Berlifitzing. Ne-am gândit la început că face parte din herghelia de cai străini a bătrânului conte, şi l-am dus acolo, ca pe un cal de pripas. Dar băieţii de la grajd spun că n-au nici un drept asupra lui, ceea ce mi se pare cam ciudat, deoarece se vede cât de colo că abia a scăpat din flăcări.

— Literele W.V.B. sânt, de asemenea, foarte desluşit însemnate cu fierul roşu pe frunte, îl întrerupse al doilea grăjdar; am crezut, fireşte, că sânt iniţialele lui Wilhelm Von Berlifitzing — dar toţi din castel spun sus şi tare că nu cunosc calul.

— Foarte ciudat! vorbi tânărul baron cu un aer gânditor şi parcă fără să-şi dea seama de înţelesul cuvintelor sale. După cum aţi spus, pare să fie un cal fără seamăn — o adevărată minune, deşi, cum prea bine aţi văzut, e nărăvaş şi greu de stăpânit; oricum, al meu să fie. Şi adăugă după o pauză: Poate că un călăreţ ca Frederick de Metzengernstein va putea să îmblânzească chiar şi un diavol din grajdurile lui Berlifitzing.

— Vă înşelaţi, stăpâne, calul, după cum mi se pare că v-am mai spus, nu este din grajdurile contelui. Dacă ar fi fost aşa, ne cunoaştem prea bine datoria ca să fi îndrăznit a-l aduce în faţa unui nobil din familia dumneavoastră.

— Adevărat! grăi sec baronul, chiar în clipa când, venind din palat, apăru grăbit un valet cu faţa aprinsă. Îi şopti stăpânului său că din tapiseria unei anume încăperi, pe care o numi pe dată, dispăruse pe neaşteptate o bucată şi nu pregetă să descrie amănunţit care anume, dar, întrucât vorbea destul de încet, până la urechea grăjdarilor nu ajunse nimic care să le mulţumească curiozitatea aţâţată.

Ascultându-l, tânărul baron Frederick părea cuprins de o mulţime de emoţii. Îşi recăpătă însă repede stăpânirea de sine şi pe chip i se aşternu o expresie hotărâtă de răutate, când porunci ca încăperea de unde dispăruse tapiseria să fie încuiată imediat, iar cheia să-i fie dată lui.

— Aţi auzit că bătrânul Berlifitzing, vestitul vânător, şi-a găsit o moarte cumplită? îi zise baronului unul dintre vasalii săi, în timp ce, după plecarea valetului, calul cel uriaş care devenise acum al baronului se cabra şi sălta cu o furie înzecită pe aleea ce se întindea de la palat până la grajdurile Metzengernstein.

— Nu! rosti baronul întorcându-se brusc către cel care vorbise. A murit, spui ?

— E adevărul-adevărat, stăpâne; şi pentru un nobil din familia dumneavoastră nu cred să fie o veste prea neplăcută.

Un zâmbet scurt trecu pe faţa baronului.

— Cum a murit ?

— Luptându-se într-un chip nesăbuit să-şi salveze caii favoriţi din herghelia de vânătoare, şi-a găsit groaznicul sfârşit în flăcări.

— A-ş-a-a! exclamă baronul, ca şi cum ar fi fost pătruns încetul cu încetul de adevărul unei idei cutremurătoare.

— Aşa! repetă vasalul.

— Cumplit! zise calm tânărul şi se întoarse liniştit în palat.

Din ziua aceea, se putu vedea o schimbare vădită în purtările desfrâ-natului baron Frederick Von Metzengernstein. Într-adevăr, felul său de a fi dezamăgea toate aşteptările şi înşela manevrele multor mame, în timp ce obiceiurile şi manierele sale aveau şi mai puţin de a face decât

Înainte cu viaţa nobililor din împrejurimi. Nu mai era văzut niciodată dincolo de hotarele moşiilor sale şi, în această întinsă lume a lui, nu avea nici un prieten — doar dacă s-ar fi putut spune că neobişnuitul cal, impetuos, roşu ca focul, pe care de atunci îl călărea mereu, avea vreun misterios drept la titlul de prieten.

O vreme destul de îndelungată invitaţiile vecinilor săi nu conteniră. Va onora baronul serbarea noastră cu prezenţa lui?", „Va binevoi baronul să poftească la vânătoarea de mistreţi ?"

„Metzengernstein nu vânează", „Metzengernstein nu va lua parte" erau răspunsurile trufaşe şi laconice.

Fireşte, asemenea jigniri repetate nu puteau fi răbdate de o nobilime mândră. Invitaţiile deveniră tot mai rare şi mai puţin cordiale; cu timpul, încetară cu totul. Văduva nefericitului conte Berlifitzing a fost chiar auzită exprimându-şi dorinţa „ca baronul să fie acasă când nu va dori să fie acasă, deoarece dispreţuieşte societatea egalilor săi; şi să fie călare când va dori să fie călare, deoarece preferă societatea unui cal". Numai că era doar o răbufnire neghioabă a unei duşmănii ereditare şi dovedea cât de lipsite de noimă pot fi spusele noastre când vrem să ne arătăm deosebit de energici.

Oamenii mai înţelegători erau de părere că tânărul nobil se schimbase datorită durerii fireşti ce-o încearcă un fiu la pierderea timpurie a părinţilor săi, uitând însă de purtarea-i plină de cruzime şi de dispreţ din scurta perioadă de după moartea tatălui său. Mai erau unii care socoteau că baronul avea o idee prea exagerată despre importanţa şi rangul său. Iar alţii (printre care poate fi menţionat şi medicul familiei) nu

şovăiau să vorbească despre o melancolie morbidă şi o boală ereditară, în timp ce mulţimea punea în circulaţie zvonuri întunecate şi echivoce.

Într-adevăr, ataşamentul cam îndărătnic al baronului faţă de calul de curând căpătat — şi care părea să crească o dată cu fiecare nouă manifestare a înclinaţiilor feroce şi demonice ale animalului — deveni în cele din urmă, în ochii tuturor oamenilor de bun-simţ, o pasiune nefirească, respingătoare. În strălucirea amiezii ori în ceasurile adormite ale nopţii, bolnav ori sănătos, pe vreme bună sau rea — tânărul Metzengernstein părea ţintuit în şaua uriaşului cal, ale cărui porniri neâmblânzite se potriveau atât de bine cu propria-i fire.

Mai erau, de asemenea, unele împrejurări care, adăugate ultimelor întâmplări, puneau într-o lumină supranaturală, sinistră, maniile călăreţului şi însuşirile deosebite ale calului. Distanţa pe care o sărea dintr-un singur salt fusese măsurată cu grijă, dovedindu-se că întrecea, cu o diferenţă uluitoare, presupunerile făcute de cele mai îndrăzneţe închipuiri. Şi-apoi, baronul nu dăduse nici un nume ciudatului animal, deşi toţi ceilalţi cai din herghelia sa purtau câte unul. Avea un grajd aparte, la o oarecare depărtare de celelalte ; cât despre îngrijirea lui şi celelalte treburi din grajd, n-ar fi lăsat pentru nimic în lume pe nimeni altul să le facă, nici un picior străin necutezând a călca în grajdul anume rânduit. Şi mai era ceva. Deşi cei trei grăjdari, care prinseseră calul pe când fugea de flăcările focului de la Berlifitzing, îl opriseră în loc cu ajutorul unor frâie cu laţ — totuşi nici unul dintre ei nu s-ar fi putut lăuda că izbutise, fie în timpul acelei lupte primejdioase, fie după aceea, să-l fi atins vreodată cu mâna. Oricâte manifestări de inteligenţă deosebită ar avea un cal nobil şi focos, ele n-ar putea aţâţa o curiozitate excesivă; dar unele împrejurări se impuneau cu tărie până şi celor mai sceptici şi mai nepăsători. Se povesteşte că s-a întâmplat ca o mulţime întreagă de curioşi adunată în jur să se dea înapoi îngrozită în faţa aspectului hotărât şi impresionant şi a trăsăturilor sale teribile — şi atunci, chiar şi tânărul Metzengernstein pălea şi dădea înapoi din faţa privirii stranii, pătrunzătoare, aproape omeneşti a calului.

Printre oamenii baronului nu se afla, totuşi, nici unul care să se îndoiască de sinceritatea puternicei dragoste pe care i-o arăta calului tânărul baron, datorită marilor sale însuşiri; nimeni

în afară de un paj mărunţel, pocit şi nebăgat în seamă, a cărui sluţenie sărea în ochii tuturor şi pe părerile căruia nu punea nimeni preţ, şi acest paj (dacă, fireşte, părerile lui merită câtuşi de puţin a fi amintite) avea neruşinarea să afirme că stăpânul său nu se urca niciodată în şa fără să nu-l scuture un tremur de neânţeles, aproape imperceptibil; şi că, ori de câte ori se întorcea din lungile şi obişnuitele-i plimbări, o expresie de răutate triumfătoare îi schimonosea fiecare muşchi al feţei.

Într-o noapte cu furtună, Metzengernstein se trezi dintr-un somn greu, în clipa următoare se repezi ca nebun din camera sa şi, încălecând în grabă, o luă în galop către desişul pădurii. Era ceva destul de obişnuit, aşa că nimeni din casă nu-şi făcea griji. Trecură câteva ore şi tocmai când slujitorii îi aşteptau cu nerăbdare întoarcerea, deodată mândrele şi masivele clădiri ale palatului Metzengernstein trosniră şi se cutremurară din temelii, pradă flăcărilor necruţătoare care-şi trimiteau înspre cer limbile lungi, gălbui.

Când flăcările au răbufnit, focul cuprinsese aproape întregul palat, încât orice efort de a salva vreo parte a lui ar fi fost cu totul zadarnic. Oamenii de prin împrejurimi, încremeniţi, stăteau fără grai înjur, într-o uluială mută, prostiţi de întinderea focului. Şi deodată, un fapt nou şi înspăimântător atrase luarea-aminte a mulţimii, căci e lucru dovedit că simţămintele gloatei sânt mai puternic răscolite la vederea chinurilor omeneşti, decât de cele mai înfricoşătoare spectacole ale materiei neânsufleţite.

De-a lungul întinsei alei de stejari bătrâni care ducea din pădure până la intrarea principală a palatului Metzengernstein, un cal purtând pe el un călăreţ cu capul descoperit şi cu hainele în neorânduială se apropia în galop, mai cumplit decât Demonul Furtunii.

Călăreţul era dus, fără putinţă de îndoială, împotriva voinţei lui —groaza ce i se aşternuse pe chip, sforţările disperate ale trupului erau mărturia unei lupte supraomeneşti; dar nici un sunet, în afară de un singur ţipăt, nu scăpă de pe buzele sale însângerate, pe care din când în când şi le muşca, în culmea terorii. O clipă încă — tropotul copitelor răsună pătrunzător acoperind vuietul flăcărilor şi şuierul vântului — o clipă încă, şi trecând dintr-un singur salt peste poartă şi peste gardul viu de lângă ea, calul o porni în sus, pe scările aproape prăbuşite ale palatului, şi dispăru, împreună cu călăreţ, în haosul vârtejului de

foc. Pe dată, furia furtunii se potoli şi se aşternu o linişte totală. O flacără albă mai învăluia ca un giulgiu clădirea, ca apoi să se prelingă în depărtări, în zarea liniştită, răspândind o lumină supranaturală, în timp ce, deasupra palatului, plutea un nor greu de fum, având forma desluşită, gigantică a unui... cal.